

הכשרת סמל הרגלים

(לבירור מושגים)

משרתים ובהתחשב עם אופיים וכשרונותיהם. אולם ההכשרה של כל סמל-רגלים צריכה להיות כזו, שתאפשר את העברתו המידית, וללא תוספת-הכשרה, לתפקיד קרבי ממש.

*

מן הראוי הוא, איפוא, שנבהיר לעצמנו מה הן תכונות-היסוד הנדרשות מהמועמד לסמלות. הבהרה זו תאפשר לנו לגלות, עוד בראשית הכשרת הטיור-נים, את סגולותיהם האישיות המיוחדות ואת התאמתם לתפקידי סמלות.

תפקידו העיקרי של הסמל הוא, ללא ספק, להיות המנהיג הבלתי-אמצעי של חייליו שהוא יחיד במעמדו זה כלפי פקודיו. הוא האיש אשר בקרב צריכים אנשיו למצוא בו את משענתם העיקרית. יש להבין, איפוא, כי צריך זה להיות אדם אשר דמותו מתבלטת מאליה ומוכיחה עצמה בתקופת מלחמה. וכמובן, שקשה עד מאוד לגלותה בתקופת שלום; עם זאת, הרי הסתכלות מתמדת, בדקנית ומבררת בטוראים, בתקופת האימון והשירות בעתות שלום, מאפשרת לרוב הערכה הולמת של המועמדים לסמלות. הערכה זו בדין שתהא מבוססת על תפקידו העיקריים של הסמל:-

א. עליו להיות מסוגל, בכל עת שידרש, להחליף את מפקדו הישיר.

ב. עליו להיות המפקד הארגוני והמנהלתי של יחידתו, המנהל את השגרה היומיומית שלה הן במחנה, הן בבסיס והן בשדה-הקרוב.

ג. עליו להיות המדריך של אנשיו, הן באימוני הקרב, הן בכלי הנשק, והן בחיי המחנה.

רוב הנתונים הנדרשים מהמועמד כדי למלא את תביעות אלו מחייבים בראש וראשונה, להקדיש את תשומת הלב הרבה ביותר לבחירתו: ¹ — מצד אחד מבחינת האופי האישי של המועמד, ומצד שני מבחינת הידיעה והיכולת הטכנית. ואלה גם אלה יתבלטו בטיורן עוד בהיותו במסגרת הצבאית הראשונית, כי יש להניח שחלק רב מאופיו כבר עוצב בחייו האזרחיים, — ותפקידו של המחנה הצבאי הוא להשלים את הדגוש לתפקידו.

כאן חשוב לחזור ולהדגיש כי דרגת הסמל היא הדרגה הפיקודית הראשונה הקשורה קשר בלתי

תוך הבירורים המתנהלים בצבאנו בענין הכשרת סמלי חיל-הרגלים מתבלט לעתים הנסיון להסיק מסקנות מרחיקות לכת יתר על המידה ממועמדו ודרך הכשרתו של הסמל בצבאות זרים. אך שעה שאנו אומרים לקבוע את דמותו לעתיד של הסמל בצבאנו, עלינו לראות כיצד ניתן להתאים את נסיונם של אחרים לצרכינו המיוחדים.

בטרם נגש לברר מהי הדמות בה יש לעצב את סמל חיל-הרגלים בצבא-הגנה לישראל — עלינו להבהיר לעצמנו מה הם התפקידים אשר יידרש למלא בתוקף מעמדו.

ראשית, יש לקבוע הבחנה ברורה בין הכשרתו של הסמל ביחידות-הלוחמות ובין זו של הסמל ביחידות-השירותים, אשר תפקידיהם שונים זה מזה בהרבה, אף כי אין עובדה זו משחררת את סמל יחידת-השירותים מן האימון הראשוני בדומה לזה הניתן לרגלים, הרי תפקידו הוא, בראש וראשונה, ארגוני; ודרגתו לא באה אלא לציין או את תפקידו האחראי, או את היותו פוקד על אנשיו. ואלו סמל ביחידת-הלוחמת עלול יהיה לשמש באחד משלושת התפקידים הבאים:

1. בתפקיד פיקודי ¹ — כמפקד-כיתה או סגן-מפקד-מחלקה;

2. בתפקיד מנהלתי ² — כגון אפסנאי פלוגתי;

3. בתפקיד הדרכתי — בין ביחידות ובין בבתי-ספר מרכזיים לאימונים.

יש לקבוע בבהירות כי הכשרתם של הסמלים למלוי שלושת התפקידים הנ"ל מחייבת קודם כל את הכשרתם הקרבית המלאה, הן כטוראים והן כמועמדים לסמלות. המועמדים לסמלות חייבים להיות אנשי-קרב, המסוגלים לנהל את יחידותיהם בין בעתות שלום — בשגרה היומיומית של חיי המחנה, ובין בעתות מלחמה — בפעולות קרב. ועליהם להיות מסוגלים למלא חלקית את תפקיד הקצין — מפקדם הישיר — ולמלא את מקומו בשעת הכרח.

התפקידים אשר יוטלו על הסמלים ביחידותיהם יהיו בהתאם לצרכים המקומיים של היחידה בה הם

1 ברוב המקרים מכוון מושג "הסמל" גם למ.כ., מאחר שאף אלה יצטרכו לקבל את אותה הכשרה צבאית נוספת, המכשירה אותם לפיקוד.

2 לאחר שתוקנה לו, כמובן, הכשרה טכנית בהתאם לתפקידו המנהלתי, נוסף על הכשרתו הצבאית המקצועית.

היתה בהכרח דלה מכדי להקנות לחניכיו ביסור
דיות ידיעות מדויקות ונכונות. ולעתים גם לא הצליח
המדריך להתגבר על חוסר הבטחון העצמי שלו
שנבע בעיקרו מהכשרתו הקצרה מדי.

אחד הגורמים העיקריים, שהביאו לצמצום מספר
הסמלים הראויים לשמם, נובע לאו דוקא מהקשיים
בהכשרת מועמדים לסמלות, אלא בעיקר מבחינת
רתם הבלתי מוצלחת. הבהילות והחפזון שבתנאי
המלחמה לא איפשרו בחירה קפדנית של מועמדים
לסמלות מבין הטירונים. אך מותר לציין, כי גם
בתקופה שקדמה למלחמה לא תמיד נקבעה בחירתם
של המועמדים, ובעיקר ביחידות ההגנה הבלתי מגור
ייסות, מתוך גישה מקצועית טהורה. גורמים משקיים
הקשו על רבים מבין המוכשרים לתפקידים פיקוד
דיים את היציאה לקורסים המתאימים, ולעובדה זו
היתה השפעה לא מעטה על קביעת המועמדים. יוצאת
מן הכלל בשטח זה, אם כי לא לגמרי, היתה הכשרתו
של הסגל הפיקודי ביחידות הפלמ"ח, שהוכיח עצמו
בזמן המלחמה.

חוסר אחידות השיטה והתכנית בקורסי המכ"כ
של ההגנה גרם אף הוא קשיים ובעיות לרוב. אמנם,
היתה קיימת לשכת הדרכה מרכזית, אך בכל זאת
לא היתה לה שליטה שלימה מבחינת קביעת תכנית
אחידה וקו משותף בקורסים למפקדי הכיתות. מעובד
דה זו נבע חוסר האחידות, שבא לידי ביטוי בעיקר
כשמפקד כיתה, השייך למסגרת מסויימת, היה מקבל
תפקיד במסגרת אחרת, ובמשך תקופת זמן ארוכה
קשתה עליו ההסתגלות לנוהג ולשיטה המקובלים
ביחידתו החדשה.

לנוכח עובדות אלו, יכולים אנו לסכם, בלא חשש
שנטעה הרבה, — שהמ"כ והסמל לא יכלו, לעתים
קרובות, למלא את תפקידם כראוי.
ומשהגענו למסקנה זו, הבה וננסה לראות מה היו
הסיבות היסודיות לכך.

הגורם הראשון והמכריע הוא, שהמלחמה בארץ
באה עלינו שעה שתפקידו של הסמל לא היה אצלנו
ענין המוגדר הגדרה ברורה. לפני המלחמה הכרנו
את המ"כ — מפקד הכיתה, אשר קיבל הכשרה
טקטית והדרכתית בלבד, אך לא היו לו ידיעות מיני
מום ההכרחיות לניהול השיגרה היומיומית, — שלא
היתה קיימת למעשה בתנאי המחותרת. אך הבעיה
העיקרית קמה, עם הגידול המהיר של הכוח הצבאי,
שעה שמכ"ים אלה קיבלו — בתוקף התנאים החד-
שים — תפקידים גבוהים יותר, ובמקומם הפנוי
נוצר איפוא חלל ריק, מבלי שיהיו אנשים מאומנים
ובעלי-נסיון למלאו. הקורסים החטופים שהתקיימו אז

אמצעי עם הטוראי; ובשל כך נודע לו דוקא
בקרבת-החדש תפקיד רב חשיבות. אין הוא רק ממלא
מקומו, נציגו המקומי, של מפקדו הישיר, המבצע את
פקודותיו — הוא חייב להיות בראש-וראשונה המנהיג
של אנשיו, שחיהם תלויים, לעתים קרובות, בהחל-
טותיו. תפקידו מחייב אותו לדעת את אורח המחשבה
וכונותיו של מפקדו הישיר, ובה בשעה להיות מסוגל
להחליט החלטות ולבצען על דעת עצמו תוך הטלת
מרותו על אנשיו.¹

לאחר סקירה זו של עיקרי התפקידים של סמלינו
לעתיד, והסגולות הדרושות להם לצורך זה — נוכל
לנסות ולברר באיזו מידה ממלא כיום הסמל בצבאנו
את התביעות האלה.

ראשית, הסמל הממלא תפקיד פיקודי, — וכאן
יש לחזור ולהדגיש, שהמדובר אינו בסגן-מפקד
המחלקה דוקא, אלא בעיקר במפקד הכיתה, בוגר
קורס המכ"ים, — לא הוכן במידה מספקת להחר
ליף את מפקד מחלקתו בקרב, מאחר שלא הוקנתה
לו ההכשרה המספקת הדרושה לכך. כי בעוד שהקור-
סים הארוכים והממושכים של "ארגון ההגנה" בשע-
תם הכשירוהו בכיוון אחד בעיקר, של עצמאות
וכושר-יזמה, וטיפחו בו אמונה מופרזת ביכולתו
לבצע נפלאות עם כיתתו, — אשר הופרכה במידה
רבה ככל שעצמו הקרבות, הרי חסרו לו הידי-
עות הטכניות להפעלת מסגרת יותר גדולה
מכיתתו זאת. יתר על כן: מחשבתו הטקטית
כוונה כולה לפסים מסוימים של ערמה ועצמאות-
יתר, אשר אין ספק שסייעו לו בראשית המלחמה,
אך לא הקנו לו כל שיטת מחשבה צבאית תקינה,
שאותה היה חסר כמעט לחלוטין — והדבר הורגש
משנשתנו פני המלחמה ואופיה.

אשר לסמל הנושא בתפקיד מנהלתי, היה זה לרוב
איש בעל הידיעות הטכניות הדרושות לו לביצוע
תפקידו המנהלתי בלבד, אך חסר היה הכשרה צב-
אית מספקת. הדבר גרר אחריו (ועדיין גורר) זלזול
מצד הכפופים למרותו, זלזול המקשה עליו במידה
רבה למלא את תפקידו. וכך גורם דבר זה לחוסר-
אימון של האנשים במפקדם, — חוסר-אימון המערער
את יציבותה של היחידה.

ואשר לסמל המדריך, הרי כל מה שניתן לומר
הוא, שבעוד שלפני המלחמה היתה הכשרתו המק-
צועית מספקת פחות או יותר, הרי בזמן המלחמה

1 ידוע סיפור-המעשה על פלוגה מגודד ה"הילנדרס"
(יורדי-הרים סקוטיים) הבריטי, אשר כל מפקדיה נהרגו.
הפלוגה נמצאה במצב קשה וכמעט חסר תקוה, עד שנטל
הסמל האפסנאי את הפיקוד לידי — והוא הוציאה משדה
הקרב.

ערכו של מופת אישי להדברת רגשי פחד, כוחו יפה רק לגבי קומץ האנשים החשים בהשפעתו הישירה של המפקד. הללו מרגישים בעינו הפקוחה, בדעתו אותם אישית, וכזאת שכל היסוס מצדם יזקף בעתיד לחובתם. מוגבלת היא איפוא הקבוצה עליה יחול ערך המופת: אך כמחצית התריסר מנינה.

לידל הרט

לות היחידה בקרב, כי הפיקוד הגבוה יותר יכול להיות גמיש, רבי-החלטה ובעל יזמה להחלטות תקיפות בעת קרב, רק כאשר מפקדי-המשנה שלו, ובעיקר סמליו, יכולים לשחרר אותו מכל הדאגות הפעוטות ליחידה, ובעיקר מן הדאגה להגשמת הוראותיו בשדה הקרב. יש להודות כי בשטח זה החמצנו הזדמנות גדולה, כיון שאותם האנשים בעלי ההכשרה הסמלית, מיוצאי הצבא הבריטי וצבאות אחרים במלחמת העולם השני, הועלו כמעט מיד לדרגות גבוהות יותר, ולא ניתנה שהות לנצל כראוי את נסיונם — ובעיקר את נסיונם בתחום המשמעת והמנהלה. נוצר, איפוא, מצב שבו הקצין טיפל בכל פרט מנהלתי, ולו גם הקטן ביותר, ביחידתו — והסמל ומפקד-הכיתה הפכו למפקדי דים פיקטיביים, אשר לא זכו בשל כך להערכה הולמת של מפקדיהם, פקודיהם ואף שלהם עצמם. לבסוף נוצר, לעתים, מצב בו דילגו הטוראים על דרגת בינים זו, ופנו בכל ענין למפקדים הגבוהים יותר, במישרין; ואלה נענו במקרים רבים לדרישותיהם, ובזאת מעטו עוד יותר את דמות סמליהם וערערו את מעמדם.

הסמל — לא זו בלבד שחלל להיות המדריך והמנהיג את אנשיו, אלא שבמקרים רבים, במקום להסביר להם כל בעיה וקושיה, אף הצטרף לתרעומתיהם ועמד בראש המתלוננים כלפי מעלה.

מן הראוי לסכם ולומר, כי כיום, שעה שאנו שואפים להעביר את צבאנו לפסים של ימי שלום ולהקנות לו יכולת תנופה ומחץ לכל מצב חירום, יש להקדים ככל האפשר בתיקון הליקויים של העבר ואף למצוא תרופה לבעיית הסמלים, בטרם תשתרש השלילה גם בצבא-השלום שלנו ותערער את היסוד העיקרי של כל גוף צבאי — הוא שלד-סמלים מוכשר. עלינו לברר, איפוא, אילו הם הגורמים המשפיעים על הכשרתם של סמלי-הקרב, אף אם נהיה חייבים, לשם כך, להרוס רבות מהנחות היסוד בהן הורגלנו בעבר.

עלינו לבחון בראש וראשונה מחדש את שיטת בחירת המועמד לסמלות, ודומה, שהדרך הטרב בה ביותר היא למיין סופית את המועמדים לסמלות כבר בתוך מסגרת הטירונים העוברים את השלב הראשון של אימוניהם. שנית, חייבים אנו לברר

כדי למלא את הצורך הדחוף במפקדים, לא עמדו — ולא יכלו לעמוד — על רמה מספקת. קם, איפוא, מפקד הכיתה הבלתי-מושלם, אשר הוכשר במידה מינימלית בלבד להפעלת יחידתו במסגרת המחלקה, אך חסר ההכשרה לנהוג, לנהל ולהדריך את יחידת-המשנה שלו במלוא מובנם של מונחים ומושגים רבי-אחריות אלה.

נקל להבין שמ"כ כזה, אם נגזר עליו אח"כ ליטול לידיו את הפיקוד על המחלקה, נמצא חסר את ההכשרה והידיעות המספיקות לכך, והצלחתו היתה תלויה כמעט לגמרי בכשרונו האישי. תכופות הגיע מ"כ זה לעליה בדרגה ובתפקיד במהירות כה רבה, עד שתקופת המכ"יות שלו לא נתנה לו את השהות להשלים את הידיעות שקורס המ. כ. הקצר לא יכול היה להקנות לו, וכן לא להסתגל לאנשיו ולהיות אתם. אם בשטח הטקטי לא יכול היה המ"כ-הסמל למלא את כל הדרישות שהוטלו עליו, הרי בשטח השיגרה הצבאית היוסיומית לא הותאם כלל לתפקיד של מארגן חיי יחידתו, שהוא חייב היה למלאו. בעוד שבימי ההגנה היה המ"כ המפקד העיקרי, והיחיד כמעט, של אנשיו, מה שהוסיף לסמכותו, הרי עם גידול המסגרת נדחק כמעט לגמרי לקרן זווית, והתפקידים שצריך היה למלאם — או שלא נתמלאו כלל, או שנתמלאו ע"י המפקדים הגבוהים יותר, אשר לא הבינו עדיין את ערכם האמיתי ומעמדם הנכון של הסמלים. סמל (בתור סגן מפקד מחלקה) ורס"פ, — תפקידים אלה לא היו קיימים כלל לפני המלחמה, ומשהוכנסו עם יצירת המסגרות הגדולות יותר, הרי טרם הבינו המפקדים הממונים עליהם למה בעצם נועדו תפקידים אלה; ועל כן גם לא ידעו, ברוב המקרים, כיצד לנצל את נושאייהם. מחמת זאת לא הוחדר לבעלי תפקידים אלה האמון ביכולתם. התוצאה היתה שקציני היחידה, ולעתים גם המ. פ. עצמו, הם שמילאו את התפקידים שהיו צריכים להיות מלאכתם של סמליהם, ועל כן לא נמצא מי שיעלה את היחידה על פסי השיגרה הצבאית היומית, עם חלוקה נכונה וקבועה של התפקידים והסמכויות לכל איש, חלוקה ההכרחית לקיומה התקין של היחידה המגויסת. מן הראוי להזכיר, ביחס לייעוי

כיצד נוכל להקנות, בקורסים נבדלים, לאותם הטיי-
רונים שיועלו אחר-כך בתפקידם, הכשרה מקצועית
מספקת, הדרושה להם למילוי תפקידיהם כסמלים.
ושלישית, יש לבקש דרך בה נוכל לחלק את תקופת
השירות שלהם בצבא כך, שיימצא הזמן הדרוש כדי
א. — שהם עצמם יכירו את הבעיות היומיומיות של
תפקידיהם עוד בהיותם טוראים, ותוך כדי כך ירכי-
שו את יסודות ההכשרה והבטחון העצמי הדרושים
לביצוע תפקידם בעתיד. וב. — שיספיקו ללמוד
היטב, מתוך ראייה יומיומית, את בעיות התפקידים
של הסמל המחלקתי והקצין הנמוך עוד בתקופת
היותם בתפקיד של מפקדי כיתות.

אם כי אין לדעת עדיין מה תהיה צורתו הסופית
של חוק השירות הצבאי על כל פרטיו, הרי כבר כיום
ניתן לשער, על יסוד הצעות הממשלה והדיונים
עליהם, מה תהיה דמותו הכללית — ולנסות להסיק
מכך מסקנות כלליות מסוימות, לפחות — בגדר
השערה ובירורי מושגים „על תנאי“.

הבה ונניח כי תתאשרנה ביסודן ההצעות המחלקות
את תקופת השירות-המגויס לשלוש תקופות-משנה
עיקריות.

תקופת האימונים הראשונה נועדה להיות תקופת
אימוני היסוד לטירון, ותפקידה להכשיר, משך מספר
מצומצם ככל האפשר של חדשי אימון-מרוכז, לש-
ליטה מוחלטת בשימוש בכלי-נשק היסודיים
ובשדאות-הפרט. לאחר תקופה זו יעבור לעבודה
במשק, עד לסיום שנת השירות הראשונה שלו.
בשנה השנייה יעבור תקופה נוספת של אימונים,
אשר יש להניח כי יהיו מוקדשים בעיקרם להתמחות
מקצועית ולאיימון במסגרת יחידה גדולה יותר, וב-
שארית הזמן של אותה שנה — יעשה, בתפקידי שירות
ישירים, לבטחון המדינה.

נבחן איפוא הצעה כיצד להתאים זמנים אלו למס-
גרת ההכשרה שהננו רואים בה פתרון הכרחי ורצוי
לשאלת הסמל בצבאנו.

אחד הגורמים הגורליים ביותר לגבי המועמדים
לסמלות יתגלה, כאמור לעיל, בבחירתם הנכונה של
האנשים המתאימים. לשם כך רצוי שזמן הסתכלות
הנסיון לגבי כל טוראי, עד שיומלץ כמועמד למ. כ.,
יהיה ארוך ככל האפשר. אין ספק, שלגבי מרבית
המועמדים שתי שנות השירות אינן זמן מספיק, כדי
להתבלט כטוראי מוכשר, לעבור קורס מפקדי-כיתות
או סמלים, ושוב להתבלט כסמל מוכשר, עד כדי
מועמדות לקצינות; אם כי נראה כי אי-אפשר יהיה
להמנע מזאת, כיון שבמסגרת חיי העבודה הסיי-
כויים הן להתבלטותו של המועמד והן להוצאתו לקור-

סים יהיו קלושים עוד יותר. על כן רצוי שהברירה
הטבעית תיעשה זמן רב קודם לכן. הזמן הטוב ביותר
לכך הוא תקופת השירות הטרם-צבאי. במידה שיוגשם
חוק השירות בגדנ"ע — וכבר מסופר בעתונות על
התכניות — הרי 4 שנות השירות הקודמות
לשירות הצבאי, יהא בהן בהחלט סיפק להבליט את
האנשים המצטיינים בחוש החובה והנאמנות, העולים
על חבריהם בעצמאותם וזמנתם. ומשיתגייסו צעירים
אלה לצבא, לאחר שעברו קורסי מדריכים כבר במס-
גרת הגדנ"ע, נקל יהיה לקבוע סידור אשר לפיו
תועבר ע"י הגדנ"ע רשימת ציונים והערכות לגבי כל
מגוייס ומגוייס באשר לכושרו ותפקידו בגדנ"ע. —
ונסיון אותן ארבע השנים לא ילך לאיבוד. כמרכן יש
לשים לב במיוחד לכל טירון אשר רכש נסיון כמדריך
בתנועת נוער, או בכל תפקיד דומה. צעירים אלה
יהיו בתקופת בית-הספר לטירונים את הגוף העיקרי
של המועמדים לעליה בדרגה, ויש להניח שאף ישמ-
שו מיד בתפקידים של סגני מפקדי-כיתות. אין ספק,
שרובם יצליחו בתפקיד זה, מאחר שהכשרתם ונסיונם
בגדנ"ע הן יהיו מכוננים לקראת תפקיד כזה. עלינו
לצאת מתוך הנחה, שענפי האימון בשורות הנוער
יהיו בעיקר במקצועות הספורט השימושי, תרגולי
סדר, מחנאות, האימון בכלי הנשק היסודי (רובה
וריימוניד) ובמידה האפשרית — פיתוח חוש השדה
אות; וכן יוקדש בהן זמן רב למסעות, המיועדים הן
לחישול האופי והגוף והן להכרת הארץ.

כמובן, שנוסף לאלה שבאו כמפקדי נוער לשעבר,
ישאר מקום גם להתבלטותם של צעירים אחרים
בתוך מסגרת קורס הטיירונים. אך אין להניח שמספרם
של אלה יהיה רב, ובעיקר יהיו אלה אותם הצעירים
אשר סיבות שונות מנעו מהם את האפשרות למלא
תפקיד בגדנ"ע.

בהזדמנות זו מן הראוי להעיר כמה הערות ביחס
לתפקידי-היסוד של הכשרת הטיירון-העתיד במסגרת
הגדנ"ע — הערות, אשר לכאורע אינן נוגעות
באופן ישיר בסוגיה „סמלים“, ובכל זאת הנן מכוונות
לאותה התכלית הנרצית: הבהרת הרקע והמסלולים
לבחירתו ולהכנתו של מי שנועד להיות מפקד-
ראשוני ומוליך כחתו בשבילי הצבא.

נוסף לאיימון ראשוני, המחשל בעיקרו,
שינתן לנוער בגדנ"ע, ונוסף להבלטת המפק-
דים לעתיד במשך 4 שנות האימון במסגרת הנוער,
מן ההכרח שהגדנ"ע יטול על עצמו את מיון
הנוער לפני שיועבר למסגרת הצבא, — מיון אשר
יכונן לקראת החילות השירותים השונים שבצבא.
מיון מוקדם זה, אשר במידת-מה נתן יהיה ללוחתו

לפני שניגש לברר את שלבי הכשרתו של הסמל. עלינו לענות תחילה על השאלה: הסמל — מפקדם של מי יהיה; האם של חבריו ליחידה, בני שנתונו הוא, או למגוייסי השנתון שלאחריו? אין ספק שמכל הבחינות רצוי שהסמל יהיה מפקד לשנתון צעיר ממנו. אולם, מאידך ברור שדבר זה יחייב הארכת השרות לסמל במחצית השנה, כך שיסיים את תפקידו יחד עם בני השנתון להם הוא מפקד. אנו נבחון בזה את שתי האפשרויות גם יחד. תחילה נראה כיצד ניתן לבצע את ההכשרה הנ"ל, אם גם לא תאושר הארכת השרות לסמל, והלה יהיה מנהיגם של אנשי שנתונו הוא.

בשלב זה של הדיונים בחוק השרות הצבאי (ראו-שית ספטמבר 1949), אין ידיעה ברורה עדיין על החלוקה המדויקת של שתי שנות השרות. אולם עלינו לצאת מתוך הנחה שכ-3 חדשים מן השנה הראשונה יוקדשו ל"אסכולת הטירונים" אשר בה יעבור הטירון את אימונו הראשוני, לרבות יסודות האימון של פעולה במסגרת היחידה.

מיד עם סיום "אסכולת הטירונים" שלהם, אשר בה יודרכו ע"י סמלים-מדריכים ממנגנון הקבע של הצבא, יצאו המועמדים לסמלות לקורס, שעה שחבריהם ליחידה יעברו לחייהם במסגרת 9 חדשי העבר דה במשק החקלאי. במשך שלושת החדשים, בהם יקויים קורס-הסמלים, תשארנה היחידות למעשה כמעט ללא פיקוד (פרט למפקדי המחלקות), ואמנם יהיה צורך משום כך לנצל תקופה זו לעבודה אינטנסיבית במשק, ולצבור ולרכז את ימי האמונים המגיעים מדי חודש בחודשו, כך שהיחידה תקבל תקופת אימון ממושכת יותר, של שבועיים לערך, עם שוב בוגרי הקורס.

הקורס עצמו יכשיר את חניכיו הן כסמלים המסורגלים להדריך את יחידותיהם בכל מקצועות היסוד והן כמפקדים המסוגלים לנהוג ולנהל את יחידותיהם בקרב. המגמה המתודית של הכשרה זו חייבת להקנות לסמל בעיקר תחושת בטחון, למקרה של צורך, להחליף את מפקדו המ. מ. ולנהוג את המחלקה הן כיחידה בתפקיד עצמאי, יחסית, בקרב, והן כיחידה בתוך המסגרת הגדולה יותר. לתקופת הכשרה זו יש להוציא את חניכי הקורס הרחק מכל קסרקטין, — לתירגול טקטי בתנאי שטח שונים; וכאן, בד בבד עם התירגול הטקטי שיעברו תינתן גם הוראה יסודית בטקטיקה הזעירה. ראשונה ילמדו לנהוג את מחלקת תיהם בתנאים רגילים, ואח"כ, לאחר אימון נוסף, יהיו עשויים להתמצא גם במסיבות קשות יותר. המועמד יצטרך להתמחות בספורים, בתצפיות

בהכשרה מקצועית ראשונית, אך בעיקר יכוון להקניית יחס וגישה הולמת לחיל או לשירות מסוים, יחסך הרבה טעויות בעתיד, כיון שקשה להניח שלאחר החדשים המעטים של אימונים בבית-ספר לטירונים, אשר יעבור כל חייל וחייל, אפשר יהיה לכוון בהצלחה את האנשים לענפי הצבא השונים — לו היו דחיים את דבר המיון עד אז.

וכאן צריך עוד להעיר שבשום פנים ואופן אין לנהוג כך, שכל בעל כשרון או נטיה מקצועית מסוימת יופנה לשירותים או לחילות ה"מקצועיים" השונים, בעוד שכל היתר ישארן לחיל-הרגלים. חובה תהיה עלינו להעלות את איכותו של חיל-הרגלים שלנו, ולהפכו למרכז משיכה של הנוער, גם ע"י זכויות יתר, סמלים מיוחדים, תחרויות-פרס מיוחדות וכו', אשר לא כאן המקום לעמוד על פרטיהם.

ועתה — נחזור אל תקופת השרות הצבאי בפועל, כשהטירון — בין מיוצאי הגדנ"ע, ובין לאו — מקבל את גיבושו החיילי ב"אסכולת-הטירונים" שבפתח שנת שירותו הראשונה; ונציין, כיצד נראה לנו הנהגה הרצויה.

עם סיום קורס הטירונים יקבעו סופית המועמדים ל"מס-כפית", אשר מוינו ובוררו עוד במשך הקורס. האחראי הישיר למיונם של מועמדים אלו חייב להיות מדריכה של היחידה ב"אסכולת-הטירונים". המועמדים עצמם צריך שיתבלטו במיוחד בחוש תחושה, משמעת, ויכולת בוטחת בשימוש בנשק וב-שדאות. הם חייבים להיות מוכשרים להתקדמות ולהישגים נוספים. עליהם להיות בעלי כושר גופני לפחות ממוצע, והעיקר — יציב. ובהזדמנויות לניהוג ופיקוד, שתנתנה להם בתקופת ה"אסכולה", יהא מחור בתם להוכיח את יכולתם במתן פקודות תוך גילוי יזמה ובטחון עצמי. יש להניח כי כבר בימים הראשונים תערך הרשימה של המועמדים, וזו תכלול את האנשים בעלי הסגולות שצוינו כאן. רשימה זו תיבדק מדי פעם ע"י המדריכים ותשמשי יסוד לאי-סוף האינפורמציה הנוספת על המועמד במשך הזמן הנותר של אימונו ב"אסכולה". ולבסוף — תערך בחינה מדוקדקת של המועמדים ואז תיקבע הרשימה סופית.

התקופה המיועדת לעבודה במשק החקלאי, תהווה גם את הזמן המתאים ביותר להקניית ההכשרה המקצועית הראשונה למועמדים לתפקיד מפקדי כיתות. אך יש לזכור וזכור היטב, שאסור בשום אופן שהללו יימצאו כל הזמן בקורסים, ומחוץ למסגרת היחידה העובדת במשק; כי עבודה זו וערכה החינוכי חשובים לביסוסם עוד יותר מאשר לטוראי.

המפקד החסר את האומץ המוסרי ואת הכושר המקצועי לפתח ולקיים בכל שמה פיקודו חבר סמלים היודע את מלאכתו על בוריה, מגלה בזה קוצר-יד לשאת באחריות ההנהגה בקרב. מפקד כזה מקפח את האמון והכבוד מצד הסרים למשמעתו. הוא סהרם את כוחה של יחידתו. אין ספק כי בקרב סופו לנחול כשלון. במלחמה הנוכחית — כבמלחמות שקדמו לה — הוכח ברורות כי ההצלחה בקרב תלויה באופיים והכשרתם של הסמלים, המפקדים על יחידות זעירות; עליהם להיות מנהיגים בחסד, מחוננים בחוש. הוכח מפותח, ברצון חזק, עליהם להיות רבי עצה ותחבולה ונכונים לשאת באחריות. על מנת להבטיח שסמלינו יהיו אמנם ראויים לתפקידים העתידיים לעמוד בפניהם, חייבים המפקדים ביחידות, כגדולות כקטנות, להקדיש תשומת לב אישית לשיפור סגולותיהם ומעמדם של אותם הסמלים הנושאים באחריות פיקודית.

(מתוך מכתב חוזר מס' 70 של מחלקת המלחמה של ארה"ב הקרוי "סמלים")

מר רבע מכל זמן השרות (תקופת "אסכולת הטירו" נים" ומשך קורס הסמלים).

הבה ונראה עתה כיצד תגשם הכשרת הסמל, באם אנו נקבל את ההנחה שעליו לשרת מחצית שנה נוספת, על מנת להיות מנהיג למתגייסי המחזור שלאחריו (יש להניח שיהיו לפחות שנים בשנה). לאחר 3 חדשי "אסכולת הטירונים", יצא גם במקרה זה המועמד לסמלות לקורס, אלא שהפעם הוא נפרד סופית מאנשי שנתונו, אשר יצאו עתה לעבודתם במשק החקלאי, עם אותם המפקדים אשר הדריכום ב"אסכולה". הקורס עצמו יהיה שווה בתכנון ובמגמותיו לאותו קורס שהזכרנו קודם, ואין טעם לחזור ולדבר בו.

בוגרי הקורס, המסימים עתה את מחצית שנת שרותם הראשונה, יצאו להדריך ב"אסכולת טירור נים" חדשה של שנתון המגוייסיים החדש, ועם אנשי שנתון זה, ימשיכו המפקדים-הסמלים לשרת הן כמדריכים, הן כמנהלי הכיתות בתקופת העבודה החקלאית שלאחר מכן והן כמפקדים בשנת השרות השניה לאותו שנתון.

* *

הבה נבחון עתה באיזו מידה ממלאת הצעה זו את שלושת תנאי היסוד אשר הצבנו לעצמנו בראשית דברינו.

באשר לתנאי הראשון — בחירת המועמד לסמל לות מתוך מחזור האימונים הראשון, — תאפשר השיטה אשר צוינה לעיל בחירה נאותה של מועמד דים, ובעיקר אם ננצל כראוי את נסיון השירות המוקדם במסגרת הטרם-צבאית. כאן יש להעיר, שבחירה זה תהיה הכרח לגבי אותם גופים אשר שירותם בצבא יסתיים עם גמר השנה הראשונה, שעה שייצאו להמשיך את הכשרתם החקלאית. אשר לתנאי השני — הכשרה מקצועית לסמל — הרי הקורס הנמשך לפחות כ-3 חדשים, עשוי ללא ספק

ובקריאת-מפות, וכן בניהול יחידה זעירה מוגברת, המורכבת מאלמנטים שונים של נשק-מסייע, לשם ביצוע משימות מסוימות. בתקופה זו יש להמשיך לברור את המוכשרים למילוי תפקידים גבוהים יותר בעתיד. עם סיום הקורס חוזרים בוגריו ליחידותיהם כמפקדים המשתתפים בעבודה במשק. במשך ששת החודשים הנותרים ירכשו המפקדים הצעירים את עיקר נסיונם ההדרכתי, ב-4-5 ימי ההשתלמות והחזרה שיהיו ליחידות בכל החדש.

חדשי ההכשרה החקלאית במשק, רצוי שיתחלקו לתקופות של כמה חדשים — כל אחת באזור אחר של הארץ, ואם אפשר — גם בסוג משק התישבותי אחר; כך, שהחייל ילמד להכיר הן את חלקי הארץ השונים, במסעות ובטיולים שישתתף בהם, והן את צורות ההתישבות השונות — בסיס להכרת הלאום והמדינה בה הוא משרת ועתיד לחיות כאזרח.

בשנת השרות השניה, לאחר העבודה במשק החקלאי, חוזר המחזור לתקופת חיי-צבא מלאים. חלק ניכר מזמן זה יוקדש לאימון מרוכז נוסף, ובעיקר להתמחותו המקצועית של החייל, לאימון השדה במסגרת היחידות, ולתימרונים. בתקופת אימון זו ישמשו כבר מפקדי-הכיתות החדשים בתפקידים פיקודיים מנהלתיים והדרכתיים, כשהם מודרכים ומכוונים ע"י הקצינים — מפקדי המחלקות.

מגרעותיה של דרך זו, של הרכבת סמל-מפקד על אנשי שנתונו הוא, — נוסף לכך שאין הדבר רצוי מבחינת היחסים בין מפקד לאנשיו — הן שתיים: א. בדרך זו יסבול הסמל מחוסר נסיון בולט בשטח ההדרכתי, פרט לחזרות שיערוך עם אנשיו, הרי יועסק בעיקר כמנהיג ומפקד, בעוד שאת כל ההדרכה יעשו סמלי ההדרכה המקצועיים; וב. במשך שלושת חדשי ההכשרה לסמלים תשארנה היחידות ללא פיקוד, וכך, יהיה כל שנתון בלתי מסוגל לפער לה: כגוף מאורגן ומאומן במשך מחצית שנה — כלר

מקצועיות קצרות, אשר ימנעו את התרחקותו ממסגרת הצבא.

עליה נוספת בדרגה ובתפקיד חייבת להיות כרך כה גם במספר מסויים של שנות שירות בדרגה אחת, ולרוב — אף במלוי תפקיד הדרכת בקורסים שונים של חיל-הרגלים, בטרם יצא המועמד לקורס המתאים כדי לזכות בדרגה גבוהה יותר.

*

סקירה זו הינה נסיון לסכם ולהעלות על הכתב את עיקרי גופיה של בעית הסמל בצבאנו; ואין היא מתפנה לפרטים. כונתה לפתוח בבירור ראשון לענין בחירתם והכשרתם של הסמלים. — זה הדרג הראשון במערכת הפיקוד, העומד במגע בלתי-אמצעי עם החיילים. וכבר נאמר על הסמלים כי הם הם המהווים את חוט-השדרה של כל צבא בן-זמננו.

למלא תנאי זה. כן יש לזכור, שבמשך עיקר תקופת השירות ישמשו הסמלים בתורת מדריכים או כמפקדי יחידותיהם, ובעבודתם המעשית ירכשו נסיון ניכר. ואשר לתנאי השלישי — שילובם במסגרת השיגרה הצבאית היומיומית — הרי נוסף לקורסים, בהם יוקפד על כך במיוחד, יספיקו לרכוש נסיון רב בניהול המעשי של יחידה, הן בשנה הראשונה, באס-כולת הטירונים בה ידריכו הם בעצמם, והן בשנה השניה — שעה שימשו כמפקדים בפועל של יחידותיהם.

במשך כל תקופת השירות במסגרת העבודה מן ההכרח יהיה לטפל באופן מיוחד במ"כ ובסמל העתודתי. דבר זה יתבטא: א. — בדאגתו של הסמל לקיים קשר מתמיד עם כל אנשי יחידתו בזמני שלום — לקראת האפשרות כי יקרא לפתע יחד אתם אל הדגל בעתות-חירום. וב. — ע"י כינוסי הסברה והשתלמויות

„אני זקוק לשני בחורים שאינם חייבים לי כסף, לפטרול שיגרה קטן“
(מתוך „בקהחזית“, מאת ביל מולדין)